

Warszawa, dnia 7 sierpnia 2002 r.

**Opinia prawna**  
**w sprawie pytania prawnego Sądu Rejonowego w Łodzi, skierowanego do**  
**Trybunału Konstytucyjnego (sygn. akt. P. 20/02)**

Stosownie do zlecenia z dnia 24 lipca 2002 r. uprzejmie przedstawiam następującą opinię w sprawie pytania prawnego Sądu Rejonowego w Łodzi, sformułowanego w postanowieniu z dnia 27 czerwca 2002 r., sygn. Akt XVIII C 123/01.

Sąd Rejonowy w Łodzi zgłasza wątpliwość co do konstytucyjności: :

1) art. 33a ust. 3 i art. 34 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. – Prawo przewozowe (t.j. Dz. U. z 2000 r. nr 50, poz. 601), zwanej dalej „ustawą” oraz

2) § 3 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 9 kwietnia 1999 r. w sprawie sposobu ustalania opłat dodatkowych z tytułu przewozu osób oraz zabieranych ze sobą do środka transportowego zwierząt i rzeczy (Dz. U. Nr 38, poz. 376).

Według Sądu Rejonowego, wymienione przepisy wywołują wątpliwości co do zgodności ich z art. 2, art. 32 ust. 1, art. 64 ust. 2 i art. 92 ust. 1 Konstytucji.

**1. Nie podzielam wątpliwości Sądu zgłoszonych w odniesieniu do art. 33a ust. 3 ustawy, zgodnie z którym przewoźnik lub osoba przez niego upoważniona, w razie stwierdzenia braku odpowiedniego dokumentu przewozu albo dokumentu uprawniającego do przejazdu bezpłatnego bądź ulgowego, powinni pobrać właściwą należność i opłatę dodatkową.** Przepis ten nie różnicuje wysokości opłaty dodatkowej w zależności od przyczyny braku odpowiedniego dokumentu przewozu. Ustawa jednakowo traktuje pasażera, który odbywa podróż na „gapę”, jak i pasażera posiadającego uprawnienia do przejazdu bezpłatnego lub ulgowego. Jest to rozwiązanie słuszne, ponieważ osoba dokonująca w imieniu przewoźnika kontroli biletów nie ma możliwości sprawdzenia, czy pasażer rzeczywiście posiada owe uprawnienia. Ewentualne

oświadczenie pasażera, złożone wobec kontrolującego bilety na przejazd, że nie zabrał on ze sobą dokumentu stwierdzającego posiadanie uprawnień do ulgowego bądź bezpłatnego przejazdu, nie może być zweryfikowane w czasie jego podróży. W tej sytuacji zastosowanie takiej samej opłaty dodatkowej w każdym przypadku stwierdzenia braku ważnego biletu lub dokumentów, o których wyżej mowa, nie jest niezgodne ani z zasadą sprawiedliwości społecznej ani z zasadą równości wobec prawa.

Nietrafne jest spostrzeżenie Sądu, że kwestionowane przepisy **nakazują** pobieranie opłaty dodatkowej pomimo istnienia uprawnienia do przejazdu ulgowego bądź bezpłatnego (s. 5 pytania prawnego). **Przepis art. 33a ust. 3 ustawy nie potwierdza ani nie zaprzecza istnieniu takiego uprawnienia, a zawiera tylko dyspozycję dotyczącą sposobu postępowania przewoźnika w razie braku dokumentu stwierdzającego istnienie uprawnienia.** Cechą relewantną osób o których mowa w podtekście art. 33a ust. 3 ustawy, a więc osób uprawnionych do przejazdu ulgowego bądź bezpłatnego, jak i nie posiadających takich uprawnień jest tylko i wyłącznie cecha negatywna : brak odpowiedniego dokumentu, stwierdzony podczas kontroli biletów na przejazd. Cecha ta uzasadnia jednakowo potraktowanie obu kategorii pasażerów, przewidziane w kwestionowanym przepisie.

2. **Wątpliwości dotyczące zgodności art. 34 ust. 1 pkt 2 ustawy z art. 92 ust. 1 Konstytucji są zasadne.** Na mocy tego przepisu minister właściwy do spraw transportu został upoważniony do określenia, w drodze rozporządzenia, sposobu ustalenia opłat dodatkowych m. innymi „w razie niedopełnienia obowiązków zapłaty należności przewozowych z tytułu przewozu osób”. Upoważnienie w tym zakresie nie koresponduje z sytuacją faktyczną uzasadniającą pobranie opłaty dodatkowej na podstawie art. 33a ust. 3 ustawy. Elementem istotnym tej sytuacji jest bowiem stwierdzony brak dokumentu, a nie „niedopełnienie obowiązków zapłaty” **Należy zatem uznać, że w tej części upoważnienie nie jest dostatecznie precyzyjne i z tego względu pozostaje w opozycji do art. 92 ust. 1, zdanie drugie, ustawy zasadniczej.**

Trafna jest również krytyczna uwaga Sądu Rejonowego, że upoważnienie nie zawiera wytycznych dotyczących określania wysokości opłaty dodatkowej. Z uwagi na restrykcyjny charakter tej opłaty, swoboda ministra właściwego do spraw

transportu w zakresie sposobu jej ustalania powinna być ograniczona wiążącymi wskazówkami ustawodawcy.

3. Przepis § 3 ust. 1 pkt 1 cytowanego na wstępie rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej określa sposób ustalania wysokości opłaty dodatkowej za przejazd bez odpowiedniego dokumentu przewozu osób lub bagażu bądź ważnego dokumentu uprawniającego do przejazdu bezpłatnego albo ulgowego. **Nie jest więc on zgodny z upoważnieniem (art. 34 ust. 1 pkt 2 ustawy), które dotyczy ustalenia opłat dodatkowych „w razie niedopełnienia obowiązków zapłaty należności przewozowych (...)”.**

Według Trybunału Konstytucyjnego, aby rozporządzenie mogło być uznane za zgodne z Konstytucją, muszą być spełnione następujące warunki:

1) po pierwsze, rozporządzenie musi być wydane na podstawie wyraźnego i szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie,

2) po drugie, ewentualna nieprecyzyjność upoważnienia ustawowego musi być interpretowana jako nieudzielenie w danym zakresie kompetencji normodawczej. Upoważnienie nie podlega bowiem wykładni rozszerzającej ani celowościowej,

3) po trzecie, przepisy rozporządzenia powinny być spójne z postanowieniami ustawy. Dotyczy to zwłaszcza przepisów normujących tryb postępowania,

4) po czwarte, rozporządzenie nie może być sprzeczne nie tylko z postanowieniami Konstytucji, lecz także z ustawami, które pośrednio bądź bezpośrednio dotyczą przedmiotu rozporządzenia,

5) po piąte wreszcie, przepisy rozporządzenia nie mogą regulować materii, dla której Konstytucja wymaga unormowań ustawowych (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 marca 2001 r. sygn. P. 11/00 – Wybór tez i sentencji orzeczeń T.K. I półrocze 2001 r., s. 33-34).

**W opiniowanym przypadku, z powodu wadliwości upoważnienia zawartego w art. 34 ust. 1 pkt 2 ustawy, przepis § 3 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia nie spełnia warunków wymienionych w pkt. 1 i 2. Wątpliwości Sądu Rejonowego co do konstytucyjności tego przepisu są więc uzasadnione.**

*Sporządził: Witold Pawełko*